

ความหลากหลายของกลุ่มพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ

โดย

พฤกษ์ ยิบมันตะศิริ^{1,2} บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล² และ จำลอง โพธาเจริญ²

¹ภาควิชาพืชไร่ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

²ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ข้าวขาวดอกมะลิ 105 เป็นข้าวหอมคุณภาพดีของไทยและได้รับความนิยมสูง เนื่องจากมีความหอมและเมล็ดค่อนข้างนุ่ม และมีปริมาณอะมิโลสต่ำ สามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่นจังหวัดอยู่ในทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งเป็นรอยต่อ 5 จังหวัด ได้แก่ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ มหาสารคาม และ ศรีสะเกษและเขตพื้นที่ได้ชื่อเป็นเขตข้าวหอมที่มีคุณภาพดีคือเขตอำเภอ ท่าตูม (สุรินทร์) อำเภอสะตึก (บุรีรัมย์) และอำเภอสวรรณภูมิ (จ.ร้อยเอ็ด)

ผลผลิตข้าวขาวมะลิ 105 เฉลี่ย 300 กก./ไร่ ถึงแม้ว่าข้าวดอกมะลิจะสามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย แต่ผลผลิตก็ยังคงมีความแปรปรวนอยู่

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อคัดเลือกสายพันธุ์ข้าวหอมมะลิที่ให้ผลผลิตสูงในประชากรข้าวขาวดอกมะลิ 105
- 2 ศึกษาความแปรปรวนของข้าวขาวดอกมะลิ 105

วิธีการ

- 1 เก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิในที่ต่างๆโดยการทำให้ crop cutting
- 2 วางแผนการทดลองแบบ RCBD ปุ๋ยระยะแตกกออัตรา 10 กก./ไร่ 16-20-0
- 3 วิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนโดยใช้สถิติแบบพรรณนา (Descriptive statistic)

ผลการทดลอง

ตารางที่ 1.1 ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่รวบรวมจากแหล่งต่างๆ

ผลผลิตพันธุ์ข้าวหอมมะลิจากพื้นที่ต่างๆ (กก./ไร่)					
ตัวอย่างที่	แหล่งที่รวบรวมพันธุ์		2540	2542	2541
	อำเภอ	จังหวัด			
1	-		548	624	
2	ด่านช้าง	สุพรรณบุรี	475	624	
3	แหลมงอบ	ตราด	427	560	

5	-		514	568	
8	ห้วยเม็ก	กาฬสินธุ์	551	496	
9	ปรางค์คู	ศรีสะเกษ	626	536	762
10	คำเขื่อนแก้ว	ยโสธร	518	528	
ผลผลิตพันธุ์ข้าวหอมมะลิจากพื้นที่ต่างๆ (กก./ไร่)					
ตัวอย่างที่	แหล่งที่รวบรวมพันธุ์		2540	2542	2541
	อำเภอ	จังหวัด			
11	ประโคนชัย	บุรีรัมย์	587	776	
12	ห้วยเม็ก	กาฬสินธุ์	534	544	
18	หนองหาน	อุดรธานี	566	656	
19	เมือง	อุดรธานี	602	688	848
21	เมือง	อุดรธานี	521	592	
22	แม่ทะ	ลำปาง	639	592	850
23	-		531	648	
25	กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	404	672	
26	กิ่งอ.บึงบูรพ์	ศรีสะเกษ	428	576	
27	เมือง	ศรีสะเกษ	408	584	
28	ราศีไศล	ศรีสะเกษ	479	696	
29	กิ่งอ.รัตนะ	ศรีสะเกษ	517	704	
30	กิ่งอ.บึงบูรพ์	ศรีสะเกษ	503	536	
31	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	508	688	
33	พร้าว	เชียงใหม่	552	552	
34	สันกำแพง	เชียงใหม่	600	536	
35	หางดง	เชียงใหม่	592	760	
36	แมริม	เชียงใหม่	579	544	
38	หางดง	เชียงใหม่	472	584	
39	เมือง	ขอนแก่น	525	784	
40	-		626	600	764
41	พล	ขอนแก่น	564	568	
42	แวงน้อย	ขอนแก่น	439	736	
43	ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	543	720	
45	ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	517	800	
46	กุดข้าวปุ้น	อุบลราชธานี	623	648	804

47	ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	439	776	
48	-		567	712	
50	วารินชำราบ	อุบลราชธานี	485	672	
51	หัวตะพาน	อุบลราชธานี	559	736	
ผลผลิตพันธุ์ข้าวหอมมะลิจากพื้นที่ต่างๆ (กก./ไร่)					
ตัวอย่างที่	แหล่งที่รวบรวมพันธุ์		2540	2542	2541
	อำเภอ	จังหวัด			
52	เมือง	อุบลราชธานี	510	560	
53	ท่าตูม	สุรินทร์	523	752	
54	สนม	สุรินทร์	500	664	
55	กิ่ง อ.ลำดวน	สุรินทร์	670	792	796
57	-		607	696	840
58	-		617	520	857
61	เมือง	แม่ฮ่องสอน	461	776	
62	เมือง	แม่ฮ่องสอน	574	632	
64	เมือง	แม่ฮ่องสอน	605	728	848
66	เมือง	แม่ฮ่องสอน	564	856	
67	เมือง	แม่ฮ่องสอน	559	736	
69	พันธุ์คัด	ศูนย์ข้าว ปทุมธานี	576	952	
70	เมือง	แม่ฮ่องสอน	581	536	
71	เมือง	แม่ฮ่องสอน	548	680	
72	เมือง	แม่ฮ่องสอน	624	744	856
73		แพร่	540	728	
74	สันป่าตอง	เชียงใหม่	500	792	
75	โคกสำโรง	ลพบุรี	588	664	
		ค่าต่ำสุด	404	496	761.6
		ค่าเฉลี่ย	564.12	685.18	929.27
		ค่าสูงสุด	1997	1999	1998
		ค่าเบี่ยงเบน	202.94	202.34	356.26
		cv(%)	35.97	29.53	38.34

ผลการทดลองในปี 2542 พบว่าผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิอยู่ในช่วง 648 –952 กก./ไร่ ค่าเฉลี่ยประมาณ 685 กก./ไร่ พบว่ามีพันธุ์ข้าวดอกมะลิ จำนวน 25 สายพันธุ์ที่มีผลผลิตสูงกว่าผลผลิตเฉลี่ย (ตารางที่ 1.2) จากจำนวนพันธุ์ที่รวบรวมทั้งหมด 56 สายพันธุ์ของข้าวขาวมะลิ 105 จาก 16 จังหวัดของประเทศไทย

ความแปรปรวนของพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ทั้ง 56 สายพันธุ์ เมื่อนำมาปลูกภายใต้การจัดการและสิ่งแวดล้อมเดียวกันยังมีค่าค่อนข้างสูงประมาณ 200 กก./ไร่ ตารางที่ 1.2 ผลผลิตข้าวดอกมะลิ (กก./ไร่) เฉลี่ยรายจังหวัด ปี 2542

จังหวัด	ผลผลิตเฉลี่ย สูงกว่าค่าเฉลี่ย	# ตัวอย่าง	ผลผลิต เฉลี่ย	# ตัวอย่าง
กาฬสินธุ์			520	2
ขอนแก่น	760	2	696	3
เชียงใหม่	747	3	637	7
ตราด			560	1
บุรีรัมย์	776	1	776	1
แพร่	728	1	728	1
แม่ฮ่องสอน	753	6	711	8
ยโสธร			528	1
ลพบุรี			664	1
ลำปาง			592	1
ศรีสะเกษ	700	2	615	7
ศูนย์ข้าวปทุมธานี	952	1	952	1
สุพรรณบุรี			624	1
สุรินทร์	772	2	710	4
อุดรธานี	688	1	645	3
อุบลราชธานี	758	4	702	7
ไม่ระบุ	704	2	624	7
รวม	758	25	662	56